

آموزش

مقاومت مدنی

پاسخ به همه کسانی که می پرسند "چه باید کرد؟"

تقدیم به همه فعالان حقوق صنفی که می پرسند "چه باید کرد؟"

تقدیم به همه فعالان حقوق زنان که می پرسند "چه باید کرد؟"

تقدیم به همه فعالان حقوق کودک که می پرسند "چه باید کرد؟"

تقدیم به همه فعالان حقوق اتنیکی که می پرسند "چه باید کرد؟"

تقدیم به همه فعالان حقوق جنسی و جنسیتی که می پرسند "چه باید کرد؟"

تقدیم به همه فعالان حقوق پیروان ادیان و مذاهب که می پرسند "چه باید کرد؟"

تقدیم به همه دانشجویان آزادی خواه و برابری طلب که می پرسند "چه باید کرد؟"

تقدیم به همه کسانی که می دانند بایستی از نظام کنونی گذر کرد اما نمی دانند "چه باید کرد؟"

فایل صوتی که می شنوید در واقع روخوانی جزوه مقاومت مدنی است که سه ماه پیش از شروع جنبش مهسا تهیه شده بود. اما دلیل شروع غیر منتظره و سریع خیزش مردمی فرصت و شرایط آموزش آن به گونه ای که در پایان مقدمه خواهید شنید فراهم نشد. اما هم اکنون با خاموشی موقت جنبش تحول خواهی ایرانیان و تجربه آسیب ها و هزینه هایی که در صورت آموزش فراگیر این جزوه قابل پیشگیری بود و همچنین دستاورها و نتایج مثبت و منفی که جنبش بدنبال داشت علاوه بر فرصت آموزش و یادگیری زمینه درک ضرورت این آموزش نیز فراهم شده است.

متأسفانه درباره این راهبرد و شیوه مبارزه باورهای نادرستی وجود دارد که اگر حوصله کنید و این فایل ..... دقیقه ای را تا انتها گوش دهید متوجه این باورها و نگرش های نادرست خواهید شد و حتما انگیزه گوش کردن دو فایل بعدی نیز برای شما ایجاد خواهد شد.

چیزی که لازم است همه ما بدانیم این است که بدون صرف وقت، آموزش، همراهی و همدلی عبور از شرایط سخت کنونی به هیچ وجه برای ما ممکن نیست. پس بیایید به کمک هم و با صرف کمترین هزینه ممکن این مسیر ناهموار را هموار و عبور از آنرا ممکن بسازیم.

پیش از شروع لازم است که بدانیم مخاطب این متن کسانی هستند که با وجود همه سختی های نسبت به سرنوشت کشور بی تفاوت نیستند و راه مهاجرت (به معنای ترک میدان مبارزه و نه تغییر موقعیت با هدف امکان تداوم مبارزه) را انتخاب نکرده اند و همواره به فکر بهبود شرایط و در تلاش برای ایجاد تغییر بوده اند. اما یا نمی دانند "چه باید کرد؟" یا بنا بر ضرب المثل معروف "کلوخ انداز را پاداش سنگ است" تصور میکنند باید همانند حکومت سرکوبگر ما نیز وسیله و ابزاری برای اعمال خشونت و سرکوب پیدا کنیم و در غیر اینصورت امکان تغییر و حرکت به سمت وضع مطلوب برای ما وجود ندارد.

در این نوشتار که در سه فایل صوتی آماده شده است و شما الان به اولین فایل گوش می دهید سعی داریم نشان دهیم که ایجاد تغییرات مطلوب در ایران صرفاً یک خیال و آرزو نیست و بدون نیاز به اعمال خشونت با استفاده از تاکتیک های مقاومت مدنی ممکن و شدنی است. ما نه با نشستن در انتظار منجی و معجزه به مقصود و مطلوب خود می رسیم و نه با اقدامات و حرکتهای هیجانی، حساب نشده و پرهزینه آنهم در برابر رژیم تا دندان مسلح سرکوبگر اقتدارگرای مذهبی جمهوری اسلامی پیروز میدان خواهیم بود. نکته ای که باید آنرا مدام در ذهن خود تکرار کنیم این است که محال است که سرکوبگرترین حکومتها صرفاً با اتکای بر سرکوب بتواند تداوم حیات داشته باشد. به همین دلیل اگر مطالبه گری و خواست تغییر در ما مبتنی بر تاکتیکهای مقاومت مدنی دائمی باشد بطور قطعی تلاشهای ما به نتیجه خواهد رسید و پیروز خواهیم شد.

این متن چکیده مطالعه ده ها کتاب تئوریک و یافته های تجربی در زمینه جنبش های اجتماعی با اتخاذ استراتژی مقاومت مدنی و بکارگیری تاکتیکهای متناسب با این استراتژی است. و با هدف آموزش مقاومت مدنی به زبان ساده برای عموم جامعه تهیه شده است. در بخش اول با چپستی و چرایی مقاومت مدنی و در بخش دوم با چگونگی مقاومت مدنی (آنچه برای ابداع تاکتیکهای مقاومت مدنی و اجرای آن باید بدانیم) آشنا می شوید. و در بخش سوم به منظور ارزیابی مطالب آموخته شده در دو بخش قبل روش ساخت تاکتیکهای مقاومت مدنی را با هم تمرین می کنیم.

اگر این جزوه (فایل) در شبکه های اجتماعی به دست دو میلیون نفر از ایرانیان در داخل کشور برسد و بصورت خود خوان آنرا مطالعه

کنند و فقط دویست هزار نفر از آنها با توزیع تقریباً نرمال و همگن در سراسر کشور این جزوه را بصورت گروهی (گروه های چهار یا پنج نفره) کامل بخوانند و آموزش ببینند و بخش سوم را حداقل یک بار تمرین کنند و از بین آنها فقط ده هزار نفر (استاد دانشگاه، معلم، هنرمند، دانشجو، طلبه، روزنامه نگار، کارگر، کارمند، مغازه دار، دست فروش، جوانان در جستجوی کار، ساکنین شهرهای بزرگ و کوچک و روستایی از همه اقشار و فعالان حوزه های جنسیتی، مذهبی، قومی، صنفی، سیاسی و مدنی در همان گروه های چهار تا پنج نفره) حداقل دو نوبت این جزوه را به دو گروه به نحوی آموزش بدهند که در پایان هر کدام از شرکت کنندگان قادر باشند با موفقیت تمرین های بخش سوم را انجام دهند (رسیدن به این سطح از آگاهی درباره مقاومت مدنی کمتر از شش ماه ممکن است) حداکثر دو سال پس از آن مردم خواهند توانست با کمترین هزینه ممکن (هیچ تغییری بدون هزینه ممکن نیست) رژیم سیاسی را تغییر داده و شرایط استقرار یک حکومت دموکراتیک را فراهم نمایند. اگر زمانی که این جزوه (فایل) به دست شما میرسد پس از مطالعه (گوش کردن فایل اول و دوم) آنرا برای دوستانتان ارسال کنید و سعی کنید گروه کوچکی تشکیل داده و پس از رفع ابهامات بخش سوم را تمرین کنید (پس از گوش کردن فایل سوم حدوداً ۸ ساعت برای تمرین لازم است) اگر شما خواهان این تغییر هستید لازم است هر چه بیشتر برای یادگیری این جزوه، انتقال آن به دیگران و تمرین ساخت تاکتیک وقت بگذارید.

بخش اول

چیستی و چرایی مقاومت مدنی

تعریف مقاومت مدنی چیست؟

مقاومت مدنی یک استراتژی (نقشه راه و چشم انداز کلی) در مبارزات مدنی اعم از سیاسی و غیر سیاسی است که در آن افراد یا جنبش های مردمی سازمان یافته از تاکتیک های مختلف مانند اعتصاب، بایکوت، راهپیمایی، عدم همکاری و صدها تاکتیک دیگر بشرط عدم استفاده از خشونت برای مطالبه گری، احقاق حق و مبارزه با ظلم و ستم و بی عدالتی دولتهای سلطه گر (داخلی و خارجی) استفاده می کنند. به زبان ساده تر مقاومت مدنی ایستادگی فردی یا گروهی بدون اعمال خشونت در مقابل سلطه و قدرت استبدادی با هدف تغییر یا از بین بردن آنچه دولتهای سلطه گر داخلی و خارجی برخلاف خواست تمامی، اکثریت و یا حتی اقلیتی کوچک اعمال می کنند و یا مجبور کردن دولت ها به انجام وظایفی است که در آن کوتاهی می کنند.

استفاده از استراتژی مقاومت مدنی در چه حوزه هایی امکان پذیر است؟

ادبیات جزوه (متنی که می شنوید) بگونه ای است که شاید در وهله نخست این تصور را برای شما ایجاد کند که این جزوه و آموزش آن صرفاً برای تغییر رژیم سیاسی مناسب است. اما اینطور نیست. در تمامی حوزه های اجتماعی از مطالبه گری صنفی، اقتصادی، فرهنگی، حقوق بشری، زیست محیطی، قومیتی، هویتی، جنسیتی، سبک زندگی، عقیدتی و آموزشی گرفته تا مطالبه اصلاح یا تغییر رژیم سیاسی میتوان از استراتژی مقاومت مدنی و تاکتیکهای آن استفاده کرد. بعنوان نمونه از مطالبه افزایش دستمزد و مزایای حقوق بگیران گرفته تا حق انتخاب پوشش، حقوق برابر جنسیتی، قومی، نژادی، مخالفت با سدسازی و تخریب جنگل و صنایع آلاینده، حق برخورداری از رسانه آزاد و غیردولتی، برگزاری انتخابات آزاد و رقابتی، تغییر رویکرد و رویه در سیاست خارجی، برگزاری رفراندوم و بالاخره تغییر یک رژیم سیاسی مبتنی بر استراتژی مقاومت مدنی و تاکتیکهای آن امکان پذیر است.

استفاده از استراتژی مقاومت مدنی برای اعمال تغییر در چه حکومت‌هایی امکان پذیر است؟

معمولا مطالبه تغییرات بصورت کنش‌های جمعی و اعتراضی در جوامعی که پدرسالاری و استبداد در نظام فرهنگی و سیاسی آنها پررنگ‌تر است بیشتر از جوامعی است که رنگ و بوی پدرسالاری و استبداد در آنها کمتر است. مقابله در برابر تغییرات نیز در جوامع برخوردار از فرهنگ و سیاست نوع اول بیشتر از جوامع نوع دوم است. از اینرو تصور عده‌ای که تاکتیک‌های مقاومت مدنی را در جوامع و حکومت‌های دموکراتیک قابل اجرا و در جوامع و حکومت‌های غیر دموکراتیک غیر قابل اجرا می‌دانند کاملا اشتباه است. زیرا معمولا (و البته نه همیشه) در جوامع دموکراتیک برای ایجاد تغییرات از ظرفیت‌های قانونی، گرفتن و کیل، طرح شکایت و دعوا در دادگاه علیه مقامات، گفتگو نماینده‌های اتحادیه‌ها و انجمن‌ها با احزاب یا مقامات رسمی سیاسی، تغییر بافت دولت و پارلمان با تغییر آراء رأی دهندگان استفاده میشود که اینها جزء تاکتیک‌های مقاومت مدنی محسوب نمی‌شوند. این نکته را بایستی در نظر داشت که اگرچه بسیاری از تاکتیک‌های مقاومت مدنی برخلاف قانون نیست اما روش‌های متداول قانونی برای استیفای حق یا اعمال تغییر مقاومت مدنی محسوب نمی‌شود.

مقاومت مدنی جایی معنا و ضرورت پیدا میکند که (اولا) **امکان چانه زنی و اقناع برای رسیدن به مطالبات براساس روش‌های متداول قانونی وجود ندارد.** (ثانیا) **حکومتها پاسخ مطالبات و اعتراضات را با سرکوب میدهند (ثالثا) جامعه مدنی به علت دخالت گسترده حکومت در تمامی عرصه‌های زندگی ضعیف و محدود است.** البته این به معنای آن نیست که مقاومت مدنی در نظام‌های استبدادی، مطلق‌گرا، اقتدارگرا و سرکوبگر آسان و ممکن است اما ضرورت و اهمیت آن در این جوامع به مراتب بیشتر است.

آیا جنبش‌های مبتنی بر استراتژی مقاومت مدنی حتما به نتیجه میرسند؟

بله البته اگر دوازده شرط لازم که در ادامه آمده است رعایت شود، قطعا جنبش‌های مقاومت مدنی به نتیجه میرسند. خواه مبارزه برای مطالبه حقوق برابر جنسیتی یا مطالبات صنفی خواه مبارزه برای حفظ محیط زیست یا تغییر رژیم سیاسی. طبق پژوهش‌های صورت گرفته در تمامی جنبش‌های مقاومت مدنی که شکست خورده اند تعدادی از این شروط رعایت نشده است.

اصل اول) آگاهی: معترضان و مطالبه‌گران و بویژه رهبران باید بدانند ۱- دقیقا چه چیزی میخواهند؟ ۲- در چه شرایطی قرار دارند؟ ۳- چه امکاناتی دارند یا می‌توانند تهیه کنند؟ ۴- نقاط ضعف و قوتشان چیست؟ ۵- چه تاکتیک‌هایی را می‌شناسند و تا چه میزان توانایی خلق تاکتیک‌های موثر را دارند؟

اصل دوم) آموزش: تمامی مشارکت‌کنندگان در جنبش باید با اصول مقاومت مدنی (حداقل این جزوه) آشنا باشند. این موضوع برای رهبران و مشاوران آنها اعم از بومی و محلی یا ملی بیش از همه ضرورت دارد و بایستی بارها و بارها حتی در خلال جنبش تمرین پایانی (فایل سوم) این جزوه را انجام دهند. در حقیقت آنچه در اینجا بعنوان تمرین عنوان شده است، همان کشف و خلق ایده‌های کارآمد و تاکتیک‌های موثر مقاومت مدنی در خلال مبارزه است. نباید تصور شود این آموزش فقط برای رهبران ضروری است تمامی اعضای جنبش بایستی حداقل یک مرتبه این جزوه را بخوانند (فایل اول و دوم را گوش کنند) و تمرین کنند. آموزش ناکافی یکی از مهمترین عوامل شکست جنبش‌های مقاومت مدنی بوده است.

اصل سوم) تعداد: هیچ جنبشی صرفا براساس قهرمانی و شجاعت تعداد محدودی افراد پیشرو موفق نمیشود و تا امروز نیز هیچ یک از جنبش‌های مقاومت مدنی بدون حضور پرشمار مردم به نتیجه نرسیده است. به همین دلیل دولت‌های سرکوبگر برای جلوگیری از افزایش جمعیت معترضان و مطالبه‌گران بسیار تلاش میکنند. اما بایستی بدانیم که در همه جنبش‌ها جمعیت مراحل پایانی با جمعیت مراحل اولیه قابل مقایسه نیست. سرعت افزایش جمعیت متناسب با میزان افزایش آگاهی و آموزش و رعایت شروط بعدی است. هرچه

آنها بیشتر رعایت شود تعداد جمعیت سریعتر بالا می رود.

اصل چهارم) همبستگی: معمولا با افزایش جمعیت تفاوت در سلیقه ها، انتخاب تاکتیک ها و حتی شاید نوع مطالبات زیاد می شود. فراموش نکنیم هیچ دولت سرکوبگری نه مایل است به راحتی به معترضان امتیاز بدهد و نه اینکه از قدرت کنار برود. یکی از ابزارهای مهم که دولت ها سعی در استفاده از آن دارند اختلاف افکنی و ایجاد واگرایی در بین معترضان است. حتی برای انجام این کار و شکست جنبش ها اغلب میدان را بی خطر نشان می دهند تا جمعیت زیادی وارد میدان شود اما به محض افزایش جمعیت، بخصوص جمعیتی که آموزش دیده نباشد دست به کار شده و از هر راهی (اغلب غیر مستقیم) برای ایجاد گسست و جدایی و افتراق و ترساندن از حضور در میدان استفاده میکنند. اطلاع از این موضوع برای همه اعضای جنبش و جلوگیری از آن بویژه از سوی رهبران از عوامل ضروری در موفقیت جنبش های مقاومت مدنی است.

اصل پنجم) انسجام و انضباط: رعایت انضباط کامل، کنترل هیجان، پرهیز از خشونت در هر شرایط و اطلاع دقیق همه مشارکت کنندگان در جنبش از این اصل، پیروی کامل از برنامه ها و دستورات و پرهیز از تک روی و حفظ انسجام و سازمان یافتگی که از گروه های کوچک شروع شده و به کل جنبش تسری می یابد از شروط لازم پیروزی جنبش است. حکومتها چون از اثر انسجام، انضباط و پیروی از برنامه ها در جنبش های مقاومت مدنی مطلعند اگر نتوانند از طریق تحریک و برانگیختن هیجان این انضباط را بر هم بزنند حتی سعی می کنند با فرستادن افراد نفوذی و تربیت شده اقدام به خشونت کرده و هم زمان با شروع سرکوب معترضان را تحریک نمایند. اگر در آموزش ضرورت رعایت این اصل مدام تکرار نشود و افراد به هر دلیل تخطی کنند پیروزی جنبش به شدت تهدید میشود.

اصل ششم) پایداری: مقاومت و پایداری بر سر اهداف و مطالبات به شرط پرهیز کامل از خشونت سه پیامد به همراه دارد که پیروزی جنبش بدون اینها ممکن نیست. ۱- جذب افراد ناراضی برای پیوستن به معترضین را بالا می برد. ۲- موجب پذیرش حقانیت معترضین از سوی افراد خنثی و حتی ریزش حامیان حکومت میشود. ۳- اطاعت پذیری نیروهای نظامی برای سرکوب معترضان را به شدت کاهش میدهد. نکته مهمی که در این اصل بویژه رهبران بایستی در نظر داشته باشند استفاده از تاکتیکهای متنوع و موثر است. بخصوص تاکتیکهایی که چند نوبت استفاده شده و کمتر نتیجه بخش بوده یا هزینه زیادی به دنبال داشته است نبایست استفاده شود. البته تشخیص این موضوع کاملا به تجربه، موقعیت شناسی و هوش رهبران و مشاوران آنها بستگی دارد.

اصل هفتم) جزء نگری و کل نگری همزمان در کاربرد تاکتیک ها: در اصل چهارم و پنجم به ضرورت همبستگی، همگرایی، انسجام و رعایت کامل انضباط اشاره شد. اما این به هیچ وجه به معنی منفعل نشستن و منتظر صدور دستور یا اعلام برنامه از سوی مرکز نیست. گروه های محلی، منطقه ای، بومی، صنفی و سایر گروه ها بایستی برحسب شرایط، توانایی ها و امکانات خود با خلق تاکتیکهای موثر بصورت فعال در میدان حاضر باشند. البته رعایت کامل این اصول و هدف مشترک بطور دائم بایستی در نظر گرفته شود. رعایت این اصل، چهار دستاورد مهم به همراه دارد که احتمال پیروزی جنبش را به شدت بالا می برد ۱- حکومت را گیج میکند. زیرا برای مقابله با یک روش واحد و سراسری، یک دستورالعمل برای سرکوب کافی است. اما اگر مثلا در سراسر کشور و در هر شهر همزمان از تاکتیک های متعدد و متفاوت استفاده شود مقابله با این وضعیت برای حکومت تقریبا غیر ممکن میشود. قطعا اتاق فکر محدود و چند نفره حکومت قادر به مقابله با این تاکتیک های گوناگون و پرتعداد نیست. ۲- احتمال شناخته شدن رهبران و اتاقهای فکر و در نتیجه احتمال سرکوب و بازداشت افراد، بویژه رهبران و طراحان تاکتیک ها به شدت کاهش می یابد. ۳- احتمال اینکه در همه شهرها و مناطق توانایی خلق تاکتیکها متوازن و یکسان باشد کمتر است. رعایت این اصل موجب سرایت و انتقال تاکتیک ها به سایر مناطق و

شناخت تاکتیک های موثرتر شده که علاوه بر بالابردن توان پایداری (اصل ششم) افزایش تاثیر دو دستاورد قبلی را به همراه خواهد داشت. ۴- با رعایت این اصل جنبش همانند رود خروشان می شود که از سرچشمه های متعدد و با سرازیر شدن آب از کوه ها و مسیرهای مختلف و پیوستن آنها به هم شکل میگیرد. جنبش مقاومت مدنی در ایران بدون توجه به این اصل پیروز نمی شود و اگر برفرض موفق به گذار از رژیم سیاسی کنونی شود موفق به استقرار یک حکومت دموکراتیک نمی شود.

اصل هشتم) از کار انداختن ماشین سرکوب و تحمیل هزینه به سرکوبگر: حکومت ها همیشه سعی میکنند با بالابردن هزینه سرکوب و ایجاد ترس و ارعاب با جلوگیری از پیوستن ناراضیان به معترضان و یا از بین بردن مقاومت و پایداری و برهم زدن همبستگی معترضان مانع پیروزی جنبش های مقاومت مدنی شوند. از اینرو از کار انداختن ماشین سرکوب و یا کاهش توان سرکوب برای از بین بردن ترس و بالابردن تعداد، همبستگی و پایداری و سپس وارد کردن هزینه به سرکوبگر برای ریزش و نافرمانی نیروهای نظامی (اعتصابات بزرگ نمونه کاملی برای اصل هشتم است) ضروری است. بدون توجه به این اصل احتمال پیروزی جنبش ها کاهش می یابد.

اصل نهم) ایجاد شبکه بزرگ و درهم تنیده: باید توجه داشته باشیم که جنبش ها به شرط وجود افراد ناراضی متعدد شکل می گیرند. افراد متعددی که در ابتدا و بسیاری از آنها حتی تا انتها به هیچ وجه یکدیگر را نمی شناسند. مثلا معلمان ناراضی در تمام مدارس شهرها و روستاها در سراسر کشور حضور دارند. کارگران ناراضی در تمام کارخانه های کشور پراکنده اند. زنان ناراضی از نابرابری در تمام خانه ها، ادارات، بازارها، خیابان ها، انجمن ها و خلاصه در سراسر کشور از پایتخت و کلان شهرها گرفته تا دورترین روستاهای کشور پراکنده اند. و این وضعیت در همه مسائلی که موجب نارضایتی و مطالبه گری میشود وجود دارد. این جزوه آموزشی به شما یاد میدهد که گفتگوی دو معلم ناراضی در دفتر مدرسه، تشکیل یک گروه مجازی با هدف بیان خواسته ها و مطالبات از سوی یک گروه، صنف یا قشر مشخص، بحث و گفتگوی منطقی با صدای بلند اما توأم با آرامش در مترو، اتوبوس یا حتی صف خرید نان، دورهمی های جوانان، چند دقیقه گفتگو با مغازه دار محل، گفتگو در انجمن ها یا حتی بوفه و فضای سبز دانشگاه ها و موارد فراوانی از این دست درباره علل نارضایتی و سپس معرفی و ارسال این جزوه و بعد قرار جلساتی برای تمرین و مطالعه گروهی در مدت کوتاهی شبکه بزرگ و درهم تنیده ای ایجاد می کند که معلمان، اساتید، و کلا، کارگران، کارمندان، دانشجویان، زنان، جوانان، کشاورزان، مغازه داران، خرده فروش ها و همه اقشار جامعه را از شرق تا غرب و از شمال تا جنوب کشور و از شهرها تا روستاها بصورت نامرئی و ناشناس با هم مرتبط می سازد. این شبکه بویژه در ایران که نهادهای مدنی، بزرگ و فراگیر وجود ندارد و کنترل قطع و وصل شبکه های ارتباطی اعم از تلفن، اینترنت و ماهواره در اختیار حکومت است به شکل باورنکردنی نه تنها این ضعف ها را پوشش می دهد بلکه تاثیر فوق العاده ای در خنثی کردن ناامیدی و احساس ناتوانی تلقین شده از سوی حکومت یا افراد ناآگاه دارد. این مسئله به قدری اهمیت دارد که گزافه نیست اگر بگوییم رسیدن به این نقطه یعنی یک گام مانده تا پیروزی. از اینرو میزان تلاش و جدیت ما در انتشار، مطالعه فردی و سپس مطالعه جمعی، تمرین گروهی و تکرار دوباره و سه باره و.... باره این جزوه ما را برای رسیدن به هدف و نتیجه دلخواه کمک میکند.

اصل دهم) ضرورت اعتراضات بصورت عینی، آشکار و بیرونی: امروزه زندگی ما فارغ از اینکه در کجا زندگی میکنیم و به چه کاری مشغول هستیم با فضای مجازی بصورت تنگاتنگی گره خورده است. فضای مجازی در موضوع جنبش و مقاومت مدنی نیز می تواند به ما کمک کند. مثلا انتشار و اشتراک گذاری میلیونی همین جزوه (یا همین فایل صوتی)، آموزش جزوه به کمک اپلیکیشن ها (بارعایت اصل ایمنی)، اطلاع رسانی، انتشار فیلم ها، مستندها، ویدئوها و فایل های صوتی آموزشی و انگیزشی، ایجاد گروه های گفتگو و توسعه شبکه ارتباط فردی و بالاخره بسیاری از تاکتیک های موثر در جنبش متکی به فضای مجازی است. اما بایستی بدانیم جنبش

های مطالبه گر و اعتراضی تا وارد خیابان و عرصه عینی، آشکار و بیرونی نشوند و از تاکتیک های خیابانی استفاده نکنند محال است که به نتیجه و پیروزی برسند. اما باید توجه کنیم که خیابان فقط به معنای تظاهرات که نیازمند جمعیت پرشمار و فشرده می باشد نیست و صدها شکل اعتراضی دیگر بجز تظاهرات در خیابان با جمعیت کم و پراکنده ممکن است .

اصل یازدهم) خلاقیت: استفاده از تاکتیکهای مقاومت مدنی تجربه شده در سایر جنبش ها و لیستی از تاکتیک ها که در جدول پیوست پایانی همین جزوه (فایل سوم) آمده است حتما به ما کمک می کند. اما نباید فراموش کنیم که بخشی از شرایط و موقعیتی که ما در آن قرار داریم به علل و دلایل گوناگون منحصر به فرد است. که برای ما هم ایجاد محدودیت میکند و هم ایجاد فرصت. مثلا همانطور که در ایران و افغانستان حجاب اجباری برای زنان یک محدودیت است، همین محدودیت می تواند منجر به ساخت تاکتیکهای مبارزه شود. انتشار گسترده عکسهای بی حجاب خانوادگی یا پروفایل صفحات مجازی و برداشتن حجاب در خیابان یا حتی کنار پنجره منازل تاکتیک مقاومت مدنی است که فقط در این شرایط موثر است. از اینرو خلاقیت برای طرح کنشهای موثر مقاومت مدنی بر حسب شرایط زمان، مکان، اهداف، امکانات، فرهنگ و مواردی نظیر اینها ضروری است. تمرین پایان این جزوه نیاز جنبش به این عامل را بخوبی نشان میدهد.

اصل دوازدهم) مدیریت و رهبری توانمند: تحقق تمامی یازده اصل قبلی نیازمند رهبرانی توانمند است که آنها نیز هم بایستی مقاومت مدنی را بخوبی بشناسند و هم مشاورانی آموزش دیده در زمینه مقاومت مدنی داشته باشند. حتی خلاقیت که به ظاهر مسئله ای فردی و شخصی است جایی که مدیریت منابع انسانی بخوبی نباشد و رهبران نتوانند بصورت سازمانی و تشکیلاتی با سایر اعضای جنبش ارتباط داشته باشند بروز و ظهور پیدا نخواهد کرد. هر یک از ما وقتی ببینیم که تاکتیک های جنبش از بین تاکتیک هایی که در گروه های کوچک مطالعاتی ما طراحی و پیشنهاد شده انتخاب شده است و یا به ما توصیه می شود که در محیط کار یا محله خودمان تاکتیک های موثر را طراحی و اجرا کنیم تشویق می شویم و برای طراحی های جدید تلاش می کنیم. اما اگر همه چیز به شکل دستوری و از مرکز و بالا باشد خود به خود به سربازانی منفعل و فرمانبردار تبدیل می شویم و نه کنشگرانی فعال و موثر. تحقق یازده اصل پیشین به شرطی میسر است که رهبران بتوانند همانند یک شطرنج باز ماهر بازی های احتمالی حریف را پیش بینی کنند و برای هر بازی حرکت مناسب با آنرا آماده داشته باشند. حتی گاهی باید بتوانند در زمانی بسیار کوتاه مانند شطرنج باز سرعتی تصمیم گرفته و عمل کند. همه اینها به توانایی های شخصی و شخصیتی (مثل اعتماد به نفس، شجاعت، خویشتن داری، کاریزما)، آموزشهای لازم، تیم مشاوره و نحوه ارتباط رهبر با شبکه جنبش بستگی دارد. یکی از مزایای استراتژی مقاومت مدنی امکان بروز و ظهور توانایی های افراد در حین آموزش، تمرین، طراحی تاکتیک ها، تیم سازی، شبکه سازی و حضور میدانی است. در این فرایند رهبران از پیش شناخته نشده ابتدا در سطح کوچکتر محلی، منطقه ای و صنفی و نظایر اینها شناخته می شوند و از بین همین افراد یا با نظر، پذیرش و حمایت آنها رهبر ملی معرفی و مقبولیت عام پیدا می کند و یا تعدادی از این افراد به کمک هم شورای مدیریت و رهبری را می سازند.

چرا باید از استراتژی مقاومت مدنی استفاده کنیم؟

پیش از پاسخ دادن به این سوال ابتدا برخی نقدهای رایج به مقاومت مدنی را بررسی می کنیم لطفاً به این نقدها و پاسخ به آنها خوب دقت کنید!

شایعترین نقدها به مقاومت مدنی و پاسخ به آنها با در نظر گرفتن شرایط ایران

۱- سرکوب و خشونت اگر بدون پاسخ متقابل باشد موجب شکست جنبش ها می شود.

پاسخ: یک (مقاومت مدنی رفتاری و کنشی و انفعالی نیست. بلکه کنشی است که بصورت فعال برای خنثی کردن سرکوب و اثرات سرکوب و مهمتر از آن از بین بردن امکان اعمال خشونت و سرکوب و دستیابی به پیروزی در جنبشهای اجتماعی بکار گرفته میشود. دو) مقاومت مدنی نه بعنوان یک اصل اخلاقی بلکه بعنوان یک استراتژی مبتنی بر محاسبه عقلانی است. زیرا وقتی با حکومت تا دندان مسلح، دارای نیروهای نظامی و امنیتی ویژه، حامی و وفادار برای سرکوب، دستگاه تبلیغات یک سویه برای ضروری، موجه و مشروع نشان دادن سرکوب، بی توجه به عوامل بازدارنده خارجی روبرو هستیم و از این طرف فاقد نیروهای رزمی آموزش دیده (چریک) قطعاً در این وضعیت، بازنده رقابت نظامی حکومت نیست.

سه) در صورتی که بخش از باورها و اهداف مشارکت کنندگان در یک جنبش گوناگون باشد و این جنبش با اعمال خشونت به پیروزی برسد قطعاً این خشونت پس از پیروزی تا زمان تسلیم و تبعیت مردم از گروه های مسلح قوی تر ادامه خواهد داشت و قاعدتاً به جنگ داخلی و مداخله خارجی در جنگ منجر خواهد شد. البته این تهدید حتی در شرایط پیروزی با مقاومت مدنی هم وجود دارد اما آموزش و همه گیر شدن تاکتیکهای مقاومت مدنی احتمال آنرا به میزان زیادی کاهش می دهد. حداقل به همین سه دلیل میتوان گفت که عدم اعمال خشونت از جانب مردم نه تنها موجب شکست نمی شود که برعکس بکارگیری استراتژی مقاومت مدنی علاوه بر افزایش احتمال پیروزی جنبش از میزان تهدیدهای جنبش در فرای پیروزی نیز می کاهد.

۲- مقاومت مدنی نشانه ضعف و ناتوانی مردم در مقابله با سرکوب حکومت است

طبق پژوهش های تجربی این موضوع کاملاً برعکس است. معمولاً معترضان زمانی به خشونت متوسل می شوند که در ضعف قرار دارند و اکثریت مردم (کسانی که خواهان مطالبات جنبش هستند) به دلیل ترس یا بی تفاوتی آنها را همراهی نمی کنند و آنها برای جبران این ضعف دست به خشونت میزنند. اما زمانی که اعضای یک جنبش احساس قدرت و توانمندی کنند و باور داشته باشند که میتوانند با اتکا به جمعیت بالا، آگاه و آموزش دیده، پایدار، منسجم و همگرا به خواسته ها و اهداف خود از خواسته های صنفی و مدنی گرفته تا تغییر رژیم سیاسی دست پیدا کنند استراتژی مقاومت مدنی را پذیرفته و از تاکتیکهای آن استفاده میکنند. یعنی هر جا و هر زمان که شما شاهد پذیرش استراتژی مقاومت مدنی و بکارگیری تاکتیک های آن هستید قطعاً معترضان و مطالبه گران در آن دوره و در آن شرایط احساس میکنند که قدرت و توان ایستادن در مقابل سرکوب و بی اثر ساختن آن و تحمیل خواست خود بر حاکمیت را دارند. یعنی مقاومت مدنی نه تنها نشانه ضعف نیست بلکه نشانه احساس قدرت و توانمندی معترضان است.

۳- دولتهای سرکوبگر به راحتی با استفاده از اعمال خشونت و سرکوب و ایجاد ارباب و دسترسی به سیستم های کنترل شهری

تاکتیکهای مقاومت مدنی را خنثی و بی اثر میسازند.

این گزاره به مراتب درباره مبارزه مسلحانه حتی در شرایط دفاع بیشتر قابل تایید است. زیرا اولاً) میزان کشتار معترضان و مبارزان در مبارزه مسلحانه به مراتب بیشتر است. ثانياً) امکان اعدام و اعمال خشونت علیه کسانی که در مبارزه مسلحانه یا اقدامات خشونت آمیز

ولو برای دفاع مشروع دستگیر میشوند بسیار بیشتر است. ثالثاً) روشهای مبارزه مسلحانه یا اعمال خشونت بر خلاف تاکتیک های مقاومت مدنی بسیار محدود است (تا امروز بیش از ۳۴۶ تاکتیک مقاومت مدنی طراحی شده که شما می توانید با توجه به شرایط، امکانات و خلاقیت فردی تان به این آمار اضافه کنید) در بسیاری از روشهای مقاومت مدنی به شرط حضور و همراهی آگاهانه مردمی که آموزش دیده اند امکان اعمال خشونت و سرکوب از سوی حاکمیت به صفر نزدیک می شود. البته این به معنای راحتی انجام کار نیست ولی امکان سرکوب مقاومت مدنی نسبت به مبارزات مبتنی بر خشونت حتی برای حکومت سرکوبگری مانند ایران اگر نگوییم نشدنی ولی به مراتب سخت تر است.

۴- امکان پیروزی از طریق مقاومت مدنی کمتر است و برای رسیدن به هدف باید زمان زیادی صرف کرد.

طبق آمارهای تجربی هر دو پیش فرض مردود است. از ۱۳۶ جنبش مطالبه گر یا انقلابی در ۱۵۰ سال اخیر ۷۰ درصد جنبشهای مبتنی بر استراتژی مقاومت مدنی به پیروزی رسیده اند اما میزان پیروزی جنبشهای مبتنی بر اعمال خشونت ۳۰ درصد بوده است. درباره طول زمان نیز طبق همین تحقیقات آماری میانگین زمان لازم در جنبشهای متکی بر مبارزه مسلحانه و اعمال روشهای خشونت آمیز (از نقطه شروع آموزش و تهیه سلاح تا پیروزی) ۹ سال اما همین زمان در انقلابهای متکی بر تاکتیکهای مقاومت مدنی (از روزی که آموزش عمومی براساس متونی مشابه این جزوه شروع میشود تا رسیدن به نقطه هدف) کمتر از ۳ سال است. باید تلاش کنیم مبتنی بر تجارب واقعی پیش فرضهای غلط را از ذهن خودمان و دیگران پاک کنیم.

۵- مقاومت مدنی در کشورهای توسعه نیافته با شکافهای اقتصادی، مذهبی، قومی و جنسیتی امکان پذیر نیست.

معمولاً این شکافها در بیشتر جوامع وجود دارد. پژوهش های تجربی نه تنها موید این نظر نیست بلکه برعکس نشان می دهد که بیش از نیمی از جنبشهای موفق متکی بر مقاومت مدنی در کشورهای توسعه نیافته رخ داده است. شکست جنبش ها به عواملی همچون آموزش ناکافی مردم، ناتوانی رهبران در جذب و ایجاد انسجام، همبستگی و پایداری و کودتای نظامیان پیش از تثبیت حکومت جدید بستگی دارد. شکافهای قید شده بیشتر عامل شکست دولتهایی است که پس از پیروزی جنبش ها روی کار آمدند و رهبران اقشار و گروه های معترض نتوانستند انسجام، همبستگی و همگرایی دوران جنبش را پس از پیروزی در میان اقشار مختلف جامعه حفظ نمایند.

۶- امکان و توان حاکمان بسیار بیشتر از مردم است به همین دلیل با مقاومت مدنی عقب نشینی نمی کنند.

این گزاره درباره توان و امکانات سرکوب و اعمال خشونت حاکمیت در مقابل معترضان درست است اما به هیچ وجه درباره مقاومت مدنی بویژه زمانی که تغییر، خواست اکثریت مردم باشد درست نیست. جمعیت، همبستگی، پایداری و خلاقیت از مهمترین عوامل پیروزی در جنبش های متکی بر مقاومت مدنی است که هیچ حکومتی در مقایسه با اکثریتی بزرگ از این توان و امکانات برخوردار نیست. اگر این عوامل وجود نداشته باشد که اصلاً صحبت از مقاومت مدنی نابخاست. اما اگر همه این عوامل وجود داشته باشد عامل تعیین کننده نهایی توان رهبری (سازمان یا شورای مدیریت و رهبری) جنبش است که برنده نهایی را مشخص میکند.

۷- بارها این روشها استفاده شده و به پیروزی منجر نشده است.

اولین نکته ای که باید به آن دقت کنیم این است که هیچ درخت تنومندی با ضربه اول و دوم و حتی دهم و بیستم تبر قطع نمی شود. گاهی نیاز به قطع تک تک ریشه های آن برای فرسوده شدن است و پس از آن نیز حتی اگر درخت خشک شود نیازمند ضربه های پی در پی است تا بالاخره ضربه آخر درخت را بیندازد. احساس ناامیدی در وهله نخست محصول شکست های اولیه و ناتوانی جنبش در پیشروی و القای این ناتوانی به انحاء مختلف از سوی حاکمیت و حامیان آن است. اما باید بدانیم که ناامیدی اجتماعی به هیچ وجه ماندگار نیست. در صورت افزایش آگاهی و آموزش دائم و خلق تاکتیک های جدید، غیرقابل پیش بینی و غیر قابل کنترل برای

حکومت به سرعت میتواند بر ناامیدی غلبه کرد. به زبان ساده تر تاکتیک های مقاومت مدنی اصلا از پیش تعیین شده نیست که بگوییم بارها استفاده کرده ایم و نشد. آنچه موفق نبوده تاکتیک های پیشین با توجه به میزان جمعیت، آگاهی و آموزش در آن دوره است. تمرین های مقاومت مدنی به ما می آموزد که هر لحظه ممکن است تاکتیک جدیدی از سوی اعضای میلیونی جنبش حتی بصورت اعتراضی نمادین خلق شده و بطرز چشمگیری موجب پیشروی جنبش شود. به همین دلیل است که متخصصین مقاومت مدنی بر عنصر آموزش دائمی تاکید دارند. باید بدانیم که پیروزی بر حکومت های اقتدارگرا و سرکوبگر سریع، آسان و در دسترس نیست. ابتدا آسیب پذیری حکومت آشکار می شود. سپس قدرت کنترل و سلطه حکومت کاهش می یابد. به همین دلیل وحشت زده می شود و آشکارا شروع به تهدید و سرکوب می کند. نارضایتی در میان حامیان حکومت و همدلی پنهان آنها با معترضان بیشتر می شود. در این شرایط اگر معترضان آگاهی کافی درباره مقاومت مدنی داشته باشند و آموزش های لازم را دیده باشند به هیچ وجه دچار ناامیدی نمی شوند. چون می دانند در صورت مهیا بودن عواملی که پیش تر اشاره شد (جمعیت، همبستگی، پایداری، خلاقیت) پیروزی حتمی با آنهاست.

۸- اگر صبر کنیم این حکومت دچار فروپاشی میشود.

هیچ حکومتی تا امروز بدون موج عظیم مخالفت های داخلی، اقدام نیروهای مسلح به کودتا یا حمله دشمن خارجی دستخوش فروپاشی نشده است و این نظر کاملا مردود است. (همین مسئله درباره دگردیسی و تحول اجتماعی و سیاسی و دستیابی به مطالبات صنفی و مدنی نیز صادق است) هیچ تغییر اجتماعی بدون خواست و اراده عامل انسانی ممکن نیست و تا امروز نیز سابقه داشته است.

۹- با قطع اینترنت و راه های ارتباطی معترضان شکست میخورند.

اگرچه امروز اینترنت و فضای مجازی ابزار لازم برای ارتباط است اما یکی از ویژگی های تاکتیک های مقاومت مدنی ارتباط نزدیک، رو در رو و چهره به چهره است. ایجاد گروه برای آموزش همین جزوه منجر به شکل گیری شبکه وسیعی از روابط بین افراد میشود که اکثریت آنها همدیگر را نمی شناسند اما به واسطه پراکندگی و گستردگی آموزش، شبکه مویرگی وسیعی را در سراسر کشور تشکیل می دهند. قطع اینترنت فقط زمان اوج اعتراضات صورت می گیرد که در این دوره کوتاه جنبش می تواند از همان شبکه وسیع مویرگی برای برقراری ارتباط بهره برداری کند. اگر به این نکته دقت داشته باشیم که نگرش امروز ما آنچه پس از آموزش و تمرین این جزوه اتفاق می افتد بسیار متفاوت است نگرانی مان در این باره کمتر میشود. (ما معتقدیم حتی نباید به هیچ وجه منتظر تحقق وعده اینترنت ماهواره ای کشورهای خارجی نیز باشیم)

۱۰- بدون کمک های خارجی حکومت های اقتدارگرا و سرکوبگر تغییر نمی کنند.

اگر مقصود از کمک خارجی مداخله نظامی است که با مشاهده تجربه دو همسایه نزدیک یعنی عراق و افغانستان نتیجه کاملا روشن است و نیازی به توضیح ندارد. اما اگر مقصود حمایت های مادی و معنوی سازمان های بین المللی و دولتهای خارجی بویژه در حوزه آموزش و اطلاع رسانی و تلاش برای بازدارندگی یا کاهش قدرت سرکوب حکومت است قطعاً تاثیر مثبت به همراه خواهد داشت. اما شرط لازم برای تحقق آن اتخاذ استراتژی مقاومت مدنی در جنبش است. زیرا در صورت اقدام به خشونت از سوی معترضان، اعمال خشونت و سرکوب از جانب دولتها به بهانه حفظ امنیت از جانب سازمانها و نهادهای حمایتی و سیاسی بین المللی مشروع و توجیه پذیر است و حمایت خارجی چندانی صورت نمی گیرد. اما زمانی که جنبش ها پرتعداد باشند و از پایداری زیادی برخوردار باشند و به هیچ وجه به خشونت متوسل نشوند میزان حمایت های خارجی از جنبش افزایش می یابد. نکته مهمی که نباید از آن غافل بود حمایت های مستقیم خارجی (ورود نیروهای مزدور یا نیروهای نیابتی در منطقه یا مانند آنچه ایران در سوریه انجام داد) یا حتی حمایت های غیر مستقیم از حکومت است (بایکوت خبری جنبش، دادن امتیازهای ویژه اقتصادی یا کمکهای تسلیحاتی، تقویت روابط در زمان اوج

اعتراضات به حکومت) در هر جنبشی متناسب با ماهیت و مطالبات آن بایستی به این موارد توجه کرد و برای آن از قبل برنامه داشت.

۱۱- مردم حمایت و همراهی نمی کنند.

در تمامی جنبش ها در مراحل آغازین همیشه تعداد اندکی افراد آگاه و شجاع اعتراض و مخالفت خود را نشان می دهند. اما با گذشت زمان جمعیت معترضان افزایش می یابد. براساس آمار و تجربه جنبش های موفق اگر جمعیت معترضان به ۳ درصد برسد (در کل کشور حدود ۲/۵ میلیون نفر) و همبستگی و پایداری آنها با گذشت زمان کاهش پیدا نکند به سرعت جمعیت همراه و حامی افزایش پیدا می کند. در ضمن باید بدانیم که میزان جمعیت در مرحله اوج جنبش ها بجز روزهای پایانی نیز معمولاً بیشتر از ۱۰ تا ۱۵ درصد نمی شود. نکته مهمی که باید به آن توجه کنیم ارتباط مستقیم بین میزان همراهی مردم با کاهش توان سرکوب است. در این مرحله موفقیت جنبش به میزان زیادی به آموزش و آگاهی پیشینی وابسته است. هرچقدر افرادی که برای خلق تاکتیک های مقاومت مدنی آموزش دیده اند بیشتر باشد، بالطبع خلق روش های بازدارنده و بی اثرکننده توان سرکوب بیشتر و بدنبال آن همراهی به میزان چشمگیری افزایش خواهد یافت. و برخلاف تصور اولیه شاهد حمایت، همراهی و حضور میلیونی مردم معترض در صحنه خواهیم بود.

۱۲- بدون رهبر پیروز نمی شویم.

وجود رهبر و اتفاقاً رهبران اندیشمند که در کنار خود مشاورانی تیزبین و آموزش دیده دارند قطعاً برای پیروزی لازم است. در این ارتباط استراتژی مقاومت مدنی از دو ویژگی مهم برخوردار است. یکی امکان شروع و پیشرفت مراحل جنبش بدون نیاز به رهبر در آغاز راه و دیگری بالا آمدن رهبر از دل جنبش و در طی فرایند جنبش است. خواه صدها رهبر بومی، محلی و منطقه ای باشد و خواه معدود رهبران ملی. افرادی که توان آگاهی بخشی، دعوت از مردم، جذب، انسجام بخشی، همبستگی، ایجاد امید، انتقال شجاعت و هدایت معترضان را دارند بعنوان رهبر و راهنما پذیرفته می شوند. شاید فردا یکی از رهبران بومی، منطقه ای و حتی ملی خود شما باشید!

خب! حالا بپردازیم به پرسش اصلی "**چرا باید از استراتژی مقاومت مدنی استفاده کنیم؟**" آیا بنظر شما پاسخ به این ۱۲ پرسش انتقادی رایج به مقاومت مدنی چرایی ضرورت استفاده از آنرا تبیین نکرده است؟ بیایید یک بار دیگر دلایل را به اجمال مرور کنیم.

۱- امکان پیروزی مقاومت مدنی طبق پژوهشهای جهانی بیش از دو برابر روشهای خشونت آمیز است.

۲- روش مقابله و مبارزه مسلحانه در برابر حکومتی نظیر ایران قطعاً از پیش محکوم به شکست است.

۳- مقاومت مدنی علاوه بر بالا بردن امکان رسیدن به پیروزی امکان تحقق شرایط مطلوب پس از پیروزی را بالا می برد. درست برخلاف مبارزه مسلحانه که به بازتولید خشونت و تداوم سلطه منجر میشود.

۴- این روش با هزینه بسیار کمتر دستاورد بسیار بیشتر و مطمئن تری دارد. به همین دلیل در صورت آموزش و افزایش آگاهی همراهی و مشارکت مردم بسیار بیشتر خواهد بود.

۵- امکان درگیری، هرج و مرج و جنگ داخلی را به شدت کاهش می دهد.

۶- امکان مداخله نظامی و بروز جنگ خارجی را کاهش داده و متقابلاً امکان حمایت مادی و معنوی دولتهای خارجی و سازمانهای بین المللی را افزایش میدهد.

۷- تکیه بر این استراتژی میتواند افراد توانمند برای رهبری و حتی مدیریت پس از پیروزی (نیروی آلترناتیو و جایگزین) را در طی جنبش معرفی کند و نگرانی در مورد خلأ قدرت در فردای پیروزی را کاهش دهد.

۸- به دلیل متکی بودن این استراتژی به خلق تاکتیک های جدید بخصوص در بخش های کوچک محلی و منطقه ای تاثیر حضور و

نقش *هر فرد* در جنبش را آشکار کرده و منجر به کاهش بی تفاوتی و افزایش احساس مسئولیت و درک اهمیت حضور یکایک شهروندان در جنبش می شود.

۹- مقاومت مدنی منجر به شکل گیری شبکه مویرگی ارتباطات و کاهش وابستگی به فضای مجازی میشود.

۱۰- با توجه به ضرورت آموزش برای این روش آگاهی کل جامعه را نسبت به موضوع تغییرات اجتماعی و ضرورت مشارکت اجتماعی، انسجام، همبستگی و رعایت انضباط به میزان زیادی افزایش میدهد و در نتیجه این نوع کنشگری آگاهانه و فعال مخاطراتی که جنبش را پس از پیروزی تهدید می کند به میزان زیادی برطرف کرده و کاهش می دهد.

۱۱- در صورت پذیرش این استراتژی از سوی مردم منجر به افزایش توانایی و قدرت ایستادگی در مقابل حکومت و کاهش توان سرکوب می شود.

۱۲- با توجه به شرایط ایران و متاسفانه حرکت سریع کشور در مسیر نابودی در همه حوزه ها از محیط زیست، آموزش، فرهنگ، اخلاق، اقتصاد و صنعت گرفته تا روابط خارجی، امنیت، آزادی، عدالت و از دست دادن سرمایه های مادی و معنوی بویژه مجبور کردن نخبگان علمی و صاحبان سرمایه به مهاجرت، حذف افراد مستعد و توانمند از دایره کارشناسی و مدیریتی کشور، افزایش شدید و پی در پی بحران در حوزه های مختلف که بیانگر و مؤید ناکارآمدی و اصلاح ناپذیری نظام سیاسی و مدیریتی است، برای نجات کشور و جلوگیری از عقب ماندگی بیشتر در دنیای به سرعت در حال رشد و توسعه امروز و جلوگیری از تخریب های بیشتر و چه بسا جبران ناپذیر آن راهی بجز تغییر و تحول بنیادین در نظام سیاسی و تلاش برای استقرار یک نظام دموکراتیک و شایسته سالار که بتواند ابتدا مانع سقوط و نابودی ایران شود و سپس با کمک نخبگان، کارشناسان و مدیران کارآمد داخلی و کمک گرفتن از اساتید و مشاوران صاحب نظر و باتجربه خارجی مشکلات را به سرعت و یکی پس از دیگری برطرف نماییم. و در ضمن اسیر مشکلاتی همچون ناامنی، هرج و مرج و درگیری داخلی و یا حتی جنگ خارجی نشویم تنها راه مطمئن، کم هزینه و ممکن برای ما تکیه بر استراتژی مقاومت مدنی است. که در صورت تبیین ضرورت آن برای همه مردم، تبلیغ و آگاهی بخشی هرچه بیشتر و آموزش فراگیر (این جزوه یا منابع دیگری که معرفی می شود) و افزایش مهارت در ساخت و بکارگیری تاکتیک های مقاومت مدنی دستیابی به این مهم برای ما میسر و مقدور خواهد شد. در حقیقت برای نجات کشور و مردم و آینده فرزندانمان چاره ای بجز عبور از نظام کنونی نداریم و برای این عبور راه دیگری به غیر از استراتژی مقاومت مدنی نداریم.